

van het Paleis van Schoone Kunsten, tentoonstelling zooals er vermoedelijk niet licht weer eene te bewonderen valt, zoowel wat de lokalen betreft als de omvangrijke keus. Want het werk van dezen beeldhouwer wordt nu reeds aan de vier hoeken van de wereld verspreid, en ofschoon ieder van zijn machtige scheppingen den volledigen Bourdelle bevat, zijn wij toch geneigd de onvermijdelijke verstrooiing van de overdaad die ons te Brussel in uitstekende omstandigheden werd getoond als een verlies te beschouwen, zooals wij voelen zouden indien van Shakespeare ons alleen nog den zij het onuitputtelijken Hamlet te genieten bleef. Ook hierin gelijkt Bourdelle de uitblinkende genieën, Shakespeare, Goethe, Beethoven, dat hij zich niet alleen uit in één meesterwerk, dat zijn roem vestigen en de wereld voor alle tijden verbazen kan, maar dat zijn schepingskracht onvermoeid steeds weer nieuw leven slaat uit den steen. Groote tijden en groote menschen gaan immer zwanger van nieuwe gewrochten. Eenige zeldzame uitzonderingen daargelaten, is het genie zoowel aan de kwantiteit als aan de kwaliteit te meten. Het lijkt wel of de kunstenaar geen ouderdom kent en de roes van het scheppen hem jong houdt. De geestelijke sport is niet minder heilzaam dan de lichamelijke, en niet enkel voor den geest. Toen wij Bourdelle in zijn tentoonstelling zagen rondwandelen kregen wij dezen dubbelen indruk: dat hij jong is onder de jongsten, opgewekt en naïef, strijdlustig nog en ieder oogenblik bereid om in het krijt te treden tegen het onbegrip, den wansmaak, en tegen de verdorrende stelsels van academicalen bonzen als van snobistische beeldstormers. En anderzijds was er ook de indruk van verbazing dat de rustige handen van den reeds bejaarden man deze tallooze meesterwerken hebben uit de klei gehaald. Alsof er nu reeds een aureool om zijn hoofd was, doet zijn lijfelijke aanwezigheid ons nog zijn kunst niet voorkomen als gebonden aan het huidige tijdperk of als de begrijpelijke productie van een onder ons levend mensch. Feiten zijn hier geen feiten meer. Hier kan niet meer gelden dat men, om tot het volledig begrip van een oeuvre te komen, eenige generaties afstand moet hebben. Dit van Bourdelle wekt passie, als ieder groot werk, het moge oud of nieuw zijn. Men aanvaardt noch verwerpt het met voorbehoud. Zooals hij slechts vijanden kent die hem verwenschen, heeft hij alleen bewonderaars die hem verafgoden. Hij is niets of alles. De hemel spuwt de lauwen uit: zoo kan men niet met een halve vereering of met kalme afkeuring tegenover Bourdelle staan. Wat de bewonderaars betreft, zij voelen hoe de aaneenschakeling van de normale wetten, die het verband regelen tusschen den mensch en het werk van zijn handen, hier zijn verbroken en vervangen door niet te doorgronden beschikkingen. Klein van gestalte, gedrongen, straalt Antoine Bourdelle naar buiten een glimlachende en sereene macht uit, waar de jaren niet aan tornden. De volle baard laat